

СОБОРНИЦЬКА ПОЗИЦІЯ ГАЛИЧАН У ПЕРІОД ПОМАРАНЧЕВОЇ РЕВОЛЮЦІЇ

Після президентських виборів 2004 р. в Україні загострився акцент на відмінностях між Сходом і Заходом країни та регіональних особливостях. У зв'язку з цим дослідження регіональних особливостей суспільно-політичного життя України в 1990-2006 рр., аналіз загроз для соборності держави, вироблення науково-практичних підходів, що сприятимуть подоланню розколу по лінії Схід-Захід, набуває особливої актуальності для історичної науки.

Соборницька діяльність галичан у процесі розбудови Української державності отримали широке висвітлення в працях О.Бойка, К.Бондаренка, Я.Грицака, І.Танчина. Однак ряд політиків намагається зобразити західних українців як сепаратистів. 30 листопада 2004 р. лідер комуністів П.Симоненко у виступі у Верховній Раді заявив: "...з ціллю відокремлення західних областей України була проведена... в 90-х роках Галицька асамблея. Саме на ній було оприлюднено намір створення Галицької республіки" [1. С.4]. Ще далі пішов у своїй непоінформованості чи перекручуванні фактів голова Донецької облдержадміністрації А.Близнюк на прес-конференції на початку грудня 2004 р. Донецький сепаратизм він виправдовував тим, що "подібна схема реалізації народного волевиявлення була здійснена більше 10 років назад галичанами" [2. С.В2].

Автор ставить перед собою завдання дати оцінку соборницьким прагненням галичан у період Помаранчевої революції. Відзначимо, що під час президентських виборів 2004 р. у зв'язку з відсутністю серйозного компромату на В.Ющенка чинній владі довелося конструювати віртуальну реальність розколу України і нав'язувати кандидату від опозиції образ націоналіста,

русофоба і західняка. На цьому фоні вінцем маразму стала ідея так званих прихильників В.Ющенка створити “Галицьке князівство”, яка озвучувалась технологічним кандидатом [3. С.4].

Проте будь-які ознаки автономістських настроїв у Галичині були знівелювані подіями 2-го туру президентських виборів в Україні 21 листопада 2004 р. В результаті системних фальсифікацій кандидат від опозиції В.Ющенко програв вибори, що викликало масові ненасильницькі протести в Києві, в першу чергу жителів Західної України. Крім того, облради Західної України першими визнали В.Ющенка своїм президентом і засудили фальсифікації виборів.

22 листопада 2004 р. Львівська міськрада визнала В.Ющенка законно вибраним президентом і виразила готовність виконувати його накази і розпорядження. 23 листопада 2004 р. спільна сесія Львівської міської і обласної сесій винесли аналогічне рішення. Найрадикальніші дії здійснила Львівська облрада, коли 24 листопада 2004 р. висловила недовір'я голові облдержадміністрації і його заступникам і відродила обласний виконавчий комітет. Планувалось створити повноцінні органи виконавчої влади, підконтрольні обласній раді, які фактично б замінили чинну обласну держадміністрацію.

Також були відсторонені від службових обов'язків і призначені нові керівники УМВС, Державної податкової адміністрації і податкової міліції в Львівській області, Західної регіональної митниці, об'єднання “Львівліс” і обласного управління пасажирського транспорту. 25 листопада 2004 р. голова утвореного виконкому П.Олійник підписав розпорядження про створення в області загонів самооборони [4. С.7].

27 листопада 2004 р. відповідальність за все, що робиться в Тернопільській області, взяв на себе створений на позачерговій сесії обласної ради виконавчий комітет, який очолив народний депутат Я.Джоджик [5. С.4]. 30 листопада обласна прокуратура навіть опротестувала передання влади в краї виконкому облради і тим самим призупинила дію відповідного рішення [6. С.3]. Натомість при Івано-Франківській обласній раді було створено тільки робочу

групу з вивчення механізмів утворення та функціонування виконавчого комітету ради [7. С.4].

“Розпад почався саме з Заходу”, – висловився Л.Кучма, імовірно, маючи на увазі визнання західноукраїнськими органами влади президентом В.Ющенка [8. С.3]. Представники В.Януковича ознакою сепаратизму зі сторони західноукраїнської політичної еліти назвали організацію присяги на вірність В.Ющенку місцевими нардепами з блоку “Нашої України”. Це, на їх думку, свідчило про відмову визнавати центральну владу [9. С.А2].

Як прояв сепаратизму донецькі політики розцінили рішення президії Львівської облради від 26 листопада 2004 р. про контроль повітряного простору області. Згідно з цим рішенням “Укравіарух”, “Авіальвів” і 14-й авіаційний корпус мали надавати облradі плани польотів на наступний день для затвердження [10. С.В6]. Такі дії львів’ян пояснювалися численними заявами про перебування в Україні під час помаранчевої революції російського спецназу.

Голова Верховної Ради України В.Литвин 30 листопада 2004 р. згадав про випадки, коли рада вирішувала самостійно здійснювати повноваження, які відповідно до Закону “Про місцеве самоврядування в Україні” делеговані держадміністрації, і приймала рішення щодо створення для цього виконавчих комітетів, як це, наприклад, було зроблено у Волинській, Івано-Франківській, Львівській, Тернопільській областях. Одночасно спікер підкреслив, що “тут також є порушення закону, хоча й без посягань на повноваження й функції центральних органів державної влади” [11. С.2].

Народний депутат від “Нашої України” І.Осташ прокоментував ситуацію в “Україні молодій” 30 листопада 2004 р. наступним чином: “Якщо ж говорити про рішення Львівської облради про створення при ній виконкому, який важливіший за облдержадміністрацію, то тут є певна юридична колізія, але я впевнений, що вона найближчим часом буде врегульована” [12. С.4].

Львівська облрада 2 грудня 2004 р. призупинила дію своїх рішень щодо створення виконкому ради і призначення нових керівників, щоб не погіршити

ситуацію, не сприяти розколу України й українців. Більше того, необхідності у створенні виконкомів не було. Всі голови райдержадміністрацій Львівської області і голова облдержадміністрації 27 листопада 2004 р. підтримали волю більшості населення, рішення районних і обласних рад. А губернатор 1 грудня 2004 р. написав у центральні відомства листи, якими ретранслював побажання облради виразити недовір'я ряду обласних керівників [4. С.7].

Трудові колективи й інтелігенція Галичини у численних зверненнях та рішеннях мітингів засудили розпалювання ворожнечі між регіонами та дії, спрямовані на розкол цілісності Української держави. Спеціальні рішення, присвячені недопустимості розколу в державі, прийняли обласні ради Західної України [13. С.3].

29 листопада 2004 р. на 50-тисячному вічі в Івано-Франківську заперечувалося прагнення жителів західної і центральної України роз'єднати Україну, натомість звучав заклик: “Прислухаймось один до одного! Ми хочемо того, чого й ви: щоб Україна була вільною і процвітаючою державою, щоб був заможним простий люд, щоб у мирі і спокої жили наші сім'ї, росли наші діти” [14. С.3].

У регіоні навіть представники обласних молодіжних організацій СДПУ(о), Партії регіонів, НДП та Спілки молодих держслужбовців у своєму зверненні засудили “заклики до автономізації чи відокремлення окремих регіонів України та дії і бездіяльність тих посадових осіб, які сприяють наростанню сепаратистських настроїв...” [15. С.4].

Відзначимо, що на початку 90-х рр. Галичина була ініціатором демократичних змін і відродження української державності. Проте під час помаранчевої революції проти насильства владних структур відбулася консолідація Центральної, Лівобережної України із Західною. Натомість ініціатори південно-східного сепаратизму визначили свої дії наслідком подій в Західній Україні. Так, народний депутат В.Надрага, коментуючи ідею автономії, відзначив, що: “Львів

і сусідні з ним області, коли визнали своїм народним президентом Ющенка – першими зробили крок до того, що можна назвати анархією” [16. С.А4].

Ситуацію, що склалася, яскраво прокоментувала в інтерв'ю киянка Н.Клименко: “Нам торочили, що Західна Україна весь час мріє від'єднатися від Великої України. Але останні події дуже яскраво показали, де живуть справжні сепаратисти. Тепер мені соромно, що і я колись поширювала неправдиві чутки про львів'ян...” [17. С.5].

Масовий приїзд і перебування в Галичині спостерігачів зі Східної України в період президентської виборчої кампанії 2004 р. сприяв розвіянню багатьох міфів про Галичину і зближенню регіонів країни. Наддніпрянці побачили, що, крім аграрного характеру західних областей, найнижчого рівня зарплат, жителям регіону властива європейська культура, відносно високий рівень життя за рахунок закордонних заробітків, привабливий інвестиційний клімат в краї [18. С.41]. Самі ж донеччани відзначали, що підсумком поїздок спостерігачів стало усвідомлення того, що “немає протистояння між сходом і заходом України, а є відкрите політиканство і дешевий популізм окремих особистостей...” [19. С.3].

Отже, прагнення населення Західної України до соборності України засвідчили події помаранчевої революції, оскільки галичани виступили проти фальсифікацій влади під час президентських виборів і за збереження територіальної цілісності України. Перспективи подальших розвідок вбачаємо у дослідженні історичних особливостей розвитку окремих регіонів держави.

1. Яковина М. Хто ділить і руйнує соборну Україну? // Львівська газета. – 2004. – 23 грудня. – С.4.
2. Рыкова Н. Донецк пошел по стопам галичан // “2000”.—2004. – 3-9 декабря. – С.В2.
3. Маскалевич И. ПСУАР – экономика // Зеркало недели. – 2004. – 4 декабря. – С.4.

4. Гуцул Е. Не все власть – советам! // Зеркало недели. – 2004. – 4 декабря. – С.7.
5. Брусилова А. Симпатії виборців розділилися, але ніхто не дозволить рвати на шматки державу // Голос України. – 2004. – 1 грудня. – С.4.
6. Україна молода. – 2004. – 10 грудня. – С.3.
7. Галичина. – Івано-Франківськ, 2004. – 7 грудня. – С.4.
8. Сегодня. – 2004. – 30 ноября. – С.3.
9. Михайленко М. Украинская радуга: как выходит из “эпохи кавычек”? // “2000”. – 10 декабря. – С.А2.
10. Сенчихин В. Правовые аспекты “оранжевой” стихии // “2000”. – 2004. – 3-9 декабря. – С. В6.
11. Литвин В. Про запобігання проявам сепаратизму в Україні, які загрожують суверенітету і територіальній цілісності держави // Голос України. – 2004. – 1 грудня. – С.2.
12. Україна молода. – 2004. – 30 листопада. – С.4.
13. Про політичну кризу у державі, що виникла у зв'язку з виборами президента України. Рішення Івано-Франківської облради від 28.11.2004 року // Галичина. – Івано-Франківськ, 2004. – 30 листопада. – С.3.
14. Галичина. – Івано-Франківськ, 2004. – 2 грудня. – С.3.
15. Галичина. – Івано-Франківськ, 2004. – 4 грудня. – С.4.
16. Надрага В. Не “зуб за зуб”, а третій закон Ньютона // “2000”. – 2004. – 3-9 декабря. – С.А4.
17. Високий замок. – Львів, 2004. – 30 листопада. – С.5.
18. Адамович С. Проблема соборності у суспільно-політичному житті Галичини (1991 – 2004 рр.). – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2005. –52 с.
19. Шевченко М. С Востока – о Западе // Голос Донбасса. – Донецк, 2004. – 12 ноября. – С.3.

Адамович С.В. Соборницька позиція галичан у період Помаранчевої революції. У статті розкривається соборницька діяльність західних українців в умовах Помаранчевої революції. Автор стверджує, що галичани виступили проти фальсифікацій влади під час президентських виборів 2004 р. і за збереження територіальної цілісності України.